

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА
Юридичний факультет
Кафедра кримінального процесу і криміналістики

КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЙОГО КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ЗБІРНИК СТАТЕЙ ЗА МАТЕРІАЛАМИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 25-річчя
кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського
національного університету імені Івана Франка

3 грудня 2024 року
м. Львів

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Бобечко Назар Ростиславович (голова оргкомітету) – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка;

Когутич Іван Іванович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка;

Нор Василь Тимофійович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка, академік НАПрН України;

Рафальонт Світлана Романівна – доктор філософії у галузі права, асистент кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка;

Піх Юрій Тарасович – доктор філософії у галузі права, асистент кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка.

Видається в авторській редакції. Члени організаційного комітету можуть не поділяти позиції, висновки та пропозиції авторів. Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за редагування тексту, достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних та інших відомостей.

К 82 Концептуальні напрями розвитку кримінального провадження та тенденції його криміналістичного забезпечення: збірник статей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 25-річчя кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка (3 грудня 2024 року, м. Львів) / орг. ком. Н.Р. Бобечко, І.І. Когутич, В.Т. Нор [та ін.]. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2024. 172 с.

У збірнику опубліковано статті, присвячені 25-річчю кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка, а також актуальним проблемам кримінального процесу та криміналістики, визначено шляхи удосконалення правового регулювання кримінально-процесуальних відносин, підвищення ефективності правозастосовної діяльності у сфері кримінального судочинства.

Буде корисним для студентів і аспірантів, викладачів та наукових працівників, адвокатів, прокурорів, суддів, а також усім, хто цікавиться проблематикою національного кримінального процесу.

УДК: 343.131

Вакуленко Н. О.,
*студент 4 курсу юридичного факультету,
член Наукового товариства студентів, аспірантів,
докторантів та молодих учених юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка*

АНАЛІЗ ПІДСТАВ ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ ТА ВИПАДКІВ ЗЛОВЖИВАННЯ НИМИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Право на недоторканність житла є однією з основних конституційних гарантій особистої свободи та приватності, що захищає осіб від неправомірного втручання в їхнє особисте життя з боку держави та інших осіб. У статті 30 Конституції України встановлено, що проникнення до житла, його огляд або обшук можуть відбуватися лише за умови наявності підстав, передбачених законом, та з дотриманням належних процедурних гарантій [4]. Саме у сфері кримінального процесу ця недоторканість іноді може обмежуватися задля досягнення суспільно важливих цілей, таких як забезпечення правосуддя та встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення. Виконання завдання кримінального провадження з охорони прав, свобод та законних інтересів його учасників є неможливим без дотримання основних принципів кримінального процесу, які гарантують верховенство права у державі. Одним з основоположних принципів правової держави є недоторканість житла та інших володінь особи, згідно з яким проникнення до житла чи іншого володіння, його огляд або обшук можливі лише за вмотивованим рішенням суду, окрім випадків, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України (ч. 1 ст. 13 КПК України) [8]. В окремих невідкладних випадках, таких як рятування життя людей, збереження майна чи переслідування особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, закон передбачає альтернативний порядок проникнення. У процесі досудового розслідування та під час заходів з припинення та реагування на кримінальні правопорушення перед правоохоронцями часто постає необхідність у втручанні в права та свободи громадян. Це може включати проникнення до житла чи іншого володіння для проведення огляду, обшуку або затримання особи, причетної до вчинення кримінального правопорушення. Усі дії правоохоронців повинні відповідати вимогам законодавства, інакше докази, отримані з порушенням процедури, можуть бути визнані недопустимими, а особа, яка вчинила злочин — уникнути відповідальності. У разі недотримання зазначених вимог, правоохоронців також може бути притягнуто до відповідальності.

Стаття 233 Кримінального процесуального кодексу України вказує на те, що існує три підстави проникнення до житла чи іншого володіння особи: добровільна згода особи, яка ними володіє, ухвала слідчого судді та невідкладні

випадки, пов'язані із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення. Згідно з ч. 1 ст. 223 КПК слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні [8]. Тобто системний аналіз норм КПК свідчить про те, що будь-яка діяльність правоохоронних органів, зокрема під час досудового розслідування повинна мати конкретно визначену мету, яка передбачена в Законі. Однак ч. 1 ст. 233 КПК не регламентує конкретно визначеної мети, з якою може відбуватися проникнення до житла чи іншого володіння особи, а ч. 3 ст. 233 КПК вказує лише на існування невідкладних випадків як підставу такого проникнення. Така неузгодженість норм призводить до різних роз'яснень як в науковій літературі, так і судовій практиці.

До прикладу, колектив авторів на чолі з В. Я. Тацієм вважає, що підстави проникнення за ч. 1 та ч. 3 ст. 233 КПК різняться. Так, ч. 1 ст. 233 Кодексу дозволяє проникнути у житло в разі необхідності отримати докази шляхом проведення таких слідчих дій як: «слідчий експеримент, освідування особи, допит, обшук чи огляд», а ч. 3 ст. 233 КПК України – якщо необхідно врятувати життя людини, її майно, затримати злочинця [7]. Іншу точку зору мають В.В. Касько, Р.О. Куйбіда, Н.О. Марчук, М.І. Хавронюк, оскільки, як вони вказують, і ч. 1, і ч. 3 ст. 233 КПК України мають єдині підстави проникнення до домоволодіння особи, в тому числі необхідність отримати докази [10].

Для вирішення існуючих проблем в частині підстав проникнення у житло чи інше володіння особи науковці рекомендують враховувати практику Європейського суду з прав людини з приводу ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод («Право на повагу до приватного і сімейного життя»). ЄСПЛ неодноразово наголошував, що при правомірному обмеженні права на приватне і сімейне життя, порушення недоторканості житла, важливо переслідувати правомірну мету, щоб це було необхідним у демократичному суспільстві. Неводнича Л.О. вважає, що доцільно було б ст. 233 КПК України доповнити частиною 4 наступного змісту: «Проникнення у житло чи інше володіння особи дозволяється також у випадках, коли наявна необхідність виявити і вилучити речі та документи, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні, а зволікання з їх отриманням може призвести до їхньої подальшої втрати, знищення чи пошкодження. За таких обставин, прокурор, слідчий за погодженням з прокурором, по завершенню цих дій повинен негайно звернутися до слідчого судді в порядку ст. 234, 237 КПК України» [11]. З такою думкою складно погодитись, адже така додаткова підстава для проникнення до житла чи іншого володіння особи дасть змогу слідчим та прокурорам зловживати своїми правами і використовувати цю норму за будь-якої зручної нагоди.

У науковій літературі також виникають розбіжності під час вирішення питання про можливість не лише самого проникнення до житла чи іншого володіння особи, а й проведення в них слідчих (розшукових) дій. Наприклад, Т.В. Лукашкіна, вважає, що поняття «проникнення до житла чи іншого володіння

особи» є загальним щодо будь-якого проникнення, з будь-якою метою, а в ст. 233 КПК України містяться загальні правила проникнення до житла на підставі ухвали слідчого судді або за добровільною згодою особи, яка ним володіє, отже, за умови такої згоди в житлі можливе проведення не тільки огляду, слідчого експерименту, а й обшуку [9]. Карнаух С.К. вдало підкреслює, що за згодою особи в її житлі чи іншому володінні особи можливе проведення огляду, що ж стосується проведення обшуку, то такі пропозиції можна розглядати як спробу розширювального тлумачення виняткових правових норм, що неприпустимо [3].

Для дізнавача, слідчого та прокурора однією з підстав проникнення до житла чи іншого володіння особи є добровільна згода особи, яка володіє таким житлом чи володінням. Правомірна реалізація такої дії можлива лише у чітко визначеній послідовності : спочатку надається згода, а вже потім здійснюється проникнення. Недотримання цього правила може призвести до визнання дій працівника правоохоронного органу незаконними, а зібрані надалі докази в результаті проведення слідчих (розшукових) дій – недопустимими, відповідно до принципу плодів отруйного дерева. У КПК чітко не визначено у якій саме формі має бути одержана ця згода (усній чи письмовій). Колектив авторів на чолі з Вознюком А.А. стверджує, що для проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій згода має бути зафіксована саме в письмовій формі. На їхню думку, це надасть змогу в подальшому оцінити правомірність дій правоохоронців та уникнути деяких складнощів (наприклад, якщо власник після проведення слідчої буде заперечувати надання добровільної згоди) [2]. Схожої думки притримується й Карнаух С.К., який вказує, що у цьому контексті слід апелювати до єдиної правильної й такої, що може забезпечити процесуальну гарантію обвинуваченого на захист, письмової добровільної згоди, стверджуючи, що усне надання добровільної згоди у переважній більшості випадків не може бути інформативним щодо того : хто саме, на що та кому надав згоду і коли це було зроблено [3]. Я вважаю, що такі позиції слід сприймати як рекомендації для впровадження подальших змін у КПК, адже дійсно зафіксована письмова згода особи на проникнення в житло чи інше володіння є більш переконливим аргументом, ніж надання усної згоди. Однак, не слід забувати, що працівники правоохоронних органів часто використовують технічні засоби, якими вони здійснюють безперервний відеозапис проведення слідчих (розшукових) дій. Зафіксована у відеозаписі добровільна згода власника житла чи іншого володіння або іншої особи, яка має право надавати таку згоду, є цілком допустимим доказом для підтвердження правомірності дій дізнавача, слідчого чи прокурора. Цікавим є рішення ВС, який у своїй постанові від 12.02.2019 у справі № 159/451/16-к звернув увагу на те, що закон не визначає спеціальних засобів доказування добровільності згоди на проникнення до житла або іншого володіння особи. Тому наявність чи відсутність згоди, а також її добровільність чи вимушеність мають бути встановлені виходячи з сукупності обставин, за яких відбувалося проникнення до житла чи іншого володіння особи. Такі обставини можуть доводитись або спростовуватися сторонами за допомогою будь-яких засобів доказування. Не має переваг добровільна згода викладена у формі письмового

документа перед згодою, яка висловлена усно, оскільки і та, і інша форма наявності та/або добровільності згоди володільця може бути поставлена сторонами під сумнів. У зв'язку з цим, касаційний суд роз'яснює сторонам, що вони при наданні суду доказів, мають переконувати суд у наявності відповідної згоди та її добровільності [12].

У судовій практиці сформульовано певні рекомендації щодо добровільності згоди як підстави проведення обшуку у житлі чи володінні особи:

1) не свідчить про добровільну згоду на проникнення до житла та проведення огляду відсутність заперечень з боку особи щодо проведення вказаної слідчої (розшукової) дії; 2) сам факт, що особа спочатку надала дозвіл на проникнення та проведення огляду, а в подальшому під час судового розгляду заперечує це, не дає підстав констатувати відсутність добровільної згоди власника; 3) для з'ясування допустимості доказів, отриманих під час огляду в житлі чи іншому володінні особи, якщо наявність та/або добровільність згоди володільця ставиться стороною під сумнів, суд має виходити із сукупності всіх обставин, що супроводжували цю слідчу дію, враховуючи, але не обмежуючись, наявністю письмового підтвердження такої згоди; 4) не можна стверджувати про надання добровільної та інформованої згоди на огляд житла, якщо особа її надавала після того як була затримана, їй не було роз'яснено її права як підозрюваного і не було забезпечено правової допомоги; 5) виклик поліції або повідомлення інших осіб про вчинення кримінального правопорушення на території житла або іншого володіння особи свідчить про добровільну згоду на проникнення до власності та виключає визнання отриманих доказів недопустимими з підстави відсутності такої згоди.

У випадку проникнення до житла чи іншого володіння особи у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, прокурор, слідчий, дізнавач за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися до слідчого судді із клопотанням про проведення обшуку або огляду, однак не інших процесуальних дій. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами ст. 234 КПК України, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без його ухвали. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого, дізнавача про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази будуть визнані недопустимими, а отримана інформація підлягатиме знищенню в порядку, передбаченому ст. 255 КПК.

Колектив авторів на чолі з Вознюком А.А. зазначає, що невідкладно – означає негайно, тобто відразу після проникнення і проведення у зв'язку з цим необхідних процесуальних дій. Слідчий відразу після складання, наприклад, протоколу огляду чи обшуку повинен підготувати відповідне клопотання і звернутися з ним до слідчого судді. На практиці підготовка такого клопотання може потребувати певного часу, а саме від декількох годин до доби. Лише наявність встановлених та перевірених фактів, що вказують на невідкладність

таких випадків, а також впевненість у тому, що дійсно, провівши відповідні процесуальні дії у певному житлі чи іншому володінні особи, безсумнівно буде отримано необхідний результат є підставою для того, щоб починати невідкладний огляд чи обшук [2]. Наприклад, до чергової частини Шепетівського ВП ГУНП в Хмельницькій області надійшло повідомлення про те, що в приміщенні за певною адресою виявлено приміщення для заняття гральним бізнесом, у якому функціонують ігрові автомати. На підставі ч. 3 ст. 233 КПК України, з метою збереження майна, яке є знаряддям, засобом та предметом злочину, та яке могло бути знищене, слідчий, у провадженні якого перебувало кримінальне провадження за фактом заняття гральним бізнесом, увійшов у приміщення за вказаною адресою, в якому було виявлено ігрові столи, гральні карти, грошові кошти та інше майно, за допомогою якого незаконно функціонував гральний бізнес та провів огляд. Після цього слідчий звернувся до суду з клопотанням про проведення огляду в порядку здійснення обшуку на підставі ч. 3 ст. 233 КПК України, яке було задоволене слідчим суддею. Не до кінця зрозумілим є обґрунтування такого рішення, адже слідчий не надав інформацію про те, чому дана слідча розшукова дія є невідкладною та які ризики несе за собою зволікання у її проведенні.

Гарним прикладом якісного судового контролю досудового розслідування є рішення слідчого судді Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області, який 2 червня 2022 року відмовив у задоволенні клопотання слідчого про проведення «невідкладного обшуку» і зазначив, що «відмінною особливістю між обшуком, проведеним до ухвали слідчого судді, від обшуку на підставі такої ухвали є наявність в органі досудового розслідування конкретних даних про людей чи майно, які необхідно терміново врятувати чи даних про осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення та які безпосередньо переслідуються працівниками правоохоронних органів та можуть переховуватись у певному приміщенні. Слідчий суддя, здійснюючи судовий контроль за дотриманням законності під час досудового розслідування, вважає, що терміновість проведення слідчих дій без ухвали слідчого судді не може ґрунтуватися виключно на поясненнях органу досудового розслідування, його припущеннях, не підтверджених відповідними доказами або обставинами» [16].

Також на увагу заслуговує вирок Вищого антикорупційного суду від 22.12.2023 у справі № 758/3123/16-к, у якому надано належну правову оцінку доказам, зібраним у результаті проведення невідкладних обшуків без попереднього дозволу суду з подальшою їх легалізацією слідчим суддею. У даному випадку було здійснено вилучення попередньо оглянутих, помічених, ідентифікованих коштів та інших предметів і документів за місцем проживання обвинуваченого, місцем роботи свідка та у приміщенні державного органу. Такі слідчі дії сторони обвинувачення суд вважав незаконними, а результати проведених у такий спосіб дій – недопустимими доказами з огляду на те, що подальша легалізація таких обшуків як невідкладних не відповідала вимогам законодавства, оскільки вона відбулась без ефективного ретроспективного

судового контролю. Приймаючи таке рішення, суд зазначив, що «зі змісту частини 3 статті 233 КПК убачається, що під “невідкладними випадками” слід розуміти лише такі зазначені в цій нормі виключні обставини, які існували на момент проникнення до житла чи іншого володіння особи та унеможливлювали отримання в порядку, передбаченому КПК, відповідного дозволу слідчого судді». Під час судового розгляду було встановлено, що об’єктивних перешкод для отримання відповідного дозволу слідчого судді не існувало, тому суд прийшов до висновку про відсутність виключних (особливих) обставин, які унеможливлювали отримання в порядку, передбаченому КПК, відповідного дозволу слідчого судді, зазначивши таке: «Бажаючи зберегти зібрані в результаті докази, після проведення обшуку, слідчий звернувся до слідчого судді із клопотаннями в порядку частини третьої статті 233 КПК, з метою легалізації своїх дій як невідкладних обшуків і отримав відповідні дозволи. Водночас, така легалізація не відповідала вимогам пункту другому статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, оскільки втручання у права обвинуваченого не було здійснено “згідно із законом” » [1].

У правозастосовній практиці доволі часто виникають спірні ситуації, з приводу того, яку саме слідчу (розшукову) дію варто проводити в конкретному випадку – огляд чи обшук. Чинний Кримінальний процесуальний закон містить законодавчі визначення таких дій у ч. 1 ст. 234 та ч. 1 ст. 237, керуючись цими положеннями, слідчий, дізнавач чи прокурор обирає, яку ж процесуальну дію слід проводити в конкретній ситуації. Верховний Суд неодноразово визнавав неприпустимість проведення обшуку під виглядом огляду місця події. Колегією суддів Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду встановлено, що інкримінований засудженням злочин учинено 18 жовтня 2015 року у квартирі, де проживав потерпілий. Того ж дня проведено огляд зазначеного приміщення, за результатом чого складено відповідний протокол огляду місця події. 23 листопада 2015 року в скоєнні зазначеного злочину викриті Особа 2, Особа 3, Особа 5 та Особа 4, того ж дня квартирі, що належить останній, проведено огляд, під час якого виявлено газові балончики, пістолет, маску та гроші, потім їх було вилучено. Зазначену слідчу дію процесуально оформлено відповідним протоколом як огляд місця події, одразу після чого Особа 4 була затримана. Зі змісту протоколу випливає, що єдиною метою цієї слідчої дії було виявлення знарядь і засобів скоєння злочину, оскільки під час огляду відчинялися шухляди комоду та столу, тобто проведений органами досудового розслідування огляд місця події фактично є обшуком, який, згідно з приписами ч. 2 ст. 234 КПК України, проводиться лише на підставі ухвали слідчого судді [15].

Карнаух С.К. зазначає, що одним із чинників, що потенційно може сприяти поширенню практики проведення огляду замість обшуку, є передбачена законом можливість проведення саме огляду в житлі чи іншому володінні особи за згодою володільця такого об’єкта, що виключає потребу попереднього отримання дозволу слідчого судді. Також однією з причин такого зловживання правами слідчим, дізнавачем або прокурором є можливість проведення огляду місця події до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Важливою

гарантією для осіб, чиї права обмежуються під час провадження такої слідчої дії, має стати перевірка в судовому засіданні, чи насправді мало місце надання такої згоди і чи така згода була дійсно добровільною. [3]

Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у своїй постанові від 28 березня 2024 року у справі № 756/8642/19 чітко розмежував поняття таких слідчих (розшукових) дій як обшук та огляд. Колегія суддів констатувала, що обшук – це слідча дія, яка полягає у примусовому обстеженні приміщень, споруд, ділянок місцевості та інших об'єктів, які перебувають у віданні певних осіб з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. Обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді місцевого загального суду за наявності ймовірних даних про те, що розшукувані речі приховані в певному місці чи в певної особи. У той же час огляд – це слідча дія, яка має на меті безпосереднє сприйняття, дослідження обстановки на місці події, виявлення, фіксацію та вилучення різних речових доказів, з'ясування характеру події, що відбулася, встановлення особи злочинця та мотивів скоєння злочину. Огляд є однією з перших та невідкладних слідчо-оперативних дій, а також джерелом отримання доказів. За змістом статей 214, 223, 237 КПК України огляд є слідчою дією, спрямованою на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні, яка проводиться в межах досудового розслідування кримінального провадження. У невідкладних випадках огляд місця події може бути проведений до внесення відомостей до ЄРДР, що здійснюється негайно після огляду. Підставою для проведення огляду місця події є інформація про вчинення кримінального правопорушення, зафіксована в певній процесуальній формі [13].

Яскравим прикладом необхідності судового контролю задля забезпечення прав осіб, які піддаються кримінальному переслідуванню є кримінальна справа № 455/156/18. У цій справі, в постанові ККС ВС від 25.05.2021 судом було зроблено такий висновок, що за загальним правилом, відповідно до ч. 1 ст. 233 КПК, під час кримінального провадження проникнути до житла чи іншого володіння особи можна лише: за добровільною згодою особи, яка ним володіє або за ухвалою слідчого судді. Однак, згода на проведення обшуку житла або іншого володіння апріорі не може бути добровільною, оскільки особа не може повною мірою спрогнозувати ступінь правообмежень, на які вона «добровільно» погоджується. А тому для проведення обшуку законні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи під час кримінального провадження виникають: за наявності ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи у відповідності до ст. 235 КПК; без ухвали слідчого судді лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину відповідно до ч. 3 ст. 233 КПК. Водночас, як убачається з матеріалів провадження, 22.11.2017 року було проведено огляд, під час якого перед

вхідними воротами до будівлі СТО на вулиці було виявлено автомобіль, який згідно з техпаспортом був зареєстрований на громадянина ОСОБА_7. Проте, при його візуальному огляді працівниками поліції не було виявлено предметів, які могли б мати відношення до кримінального провадження, а зазначені предмети були знайдені лише шляхом відчинення дверей автомобіля та його багажного відділення. Відтак, проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії мало на меті виявлення, відшукування та вилучення майна, яке було здобуте у результаті вчинення кримінальних правопорушень, що відповідає фактичним підставам проведення обшуку, сформульованим у статті 234 КПК. Наведені обставини свідчать, що 22.11.2017 року в автомобілі ОСОБА_7 фактично був проведений не огляд, а обшук. До того ж вказана слідча (розшукова) дія проводилась за заявою ОСОБА_7 про надання дозволу на огляд його автомобіля. У зв'язку з тим, що передбачених ч. 3 ст. 233 цього Кодексу невідкладних випадків, коли обмеження права на недоторканність житла чи іншого володіння особи для проведення в них обшуку може бути здійснено до постановлення рішення суду, у даному випадку не було встановлено, відповідно правовою підставою для проведення згаданої вище слідчої дії мала б бути ухвала слідчого судді. Отже, огляд місця події від 22 грудня 2017 року в частині проникнення та огляду в автомобілі був проведений обшук з грубим порушенням норм КПК, у зв'язку з чим фактичні дані, отримані під час проведення вказаної слідчої дії у цій частині, не можуть бути визнані допустимими доказами [14].

Право на недоторканність житла і будь-якого іншого володіння осіб є основоположним у правовій державі. Будь-яке втручання у це право має ретельно перевірятися на предмет правової підстави, доцільності та мети. Проблематика неузгодженості норм КПК та зловживання працівниками правоохоронних органів своїми правами, що призводить до невиннованого порушення недоторканості чи іншого володіння осіб існує доволі давно, внаслідок чого з'являються все нові й нові підходи до тлумачення змісту окремих норм КПК. Однак, у науковій літературі та судовій практиці ще не встановлено уніфікованого підходу до тлумачення та застосування кримінальних процесуальних норм, які регламентують порядок і підстави проникнення до житла чи іншого володіння. У зв'язку з цим, проблематика потребує подальшого опрацювання науковцями і надання висновків Верховного Суду, які дозволили б уніфікувати судову практику.

Список використаних джерел:

1. Вирок Вищого антикорупційного суду від 22.12.2023 у справі № 758/3123/16-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115848553>
2. Вознюк А. А., Грига М.А., Дуда А.В. Актуальні питання зупинення судового розгляду під час воєнного стану в Україні. Порядок проникнення до житла або іншого володіння особи: актуальні проблеми теорії та практики. ISSN 2410-3594. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. С. 73-77.

3. Карнаух С.К. Провадження невідкладних слідчих (розшукових), поєднаних із проникнення до житла чи іншого володіння особи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. С. 301-303.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Корнющенко С.С. Правові гарантії дотримання прав людини під час проникнення до житла чи іншого володіння особи для проведення невідкладних слідчих дій. Київ, 2023 р. С. 2-4.
6. Кримінальний Кодекс України : Закон України від 05.04.2011 р. 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 08.08.2024).
7. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 ч. Харків, Право, 2012. С. 768.
8. Кримінальний процесуальний Кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
9. Лукашкіна Т.В. Проникнення до житла чи іншого володіння особи: деякі питання. 2014. С. 116-118.
10. Марчук Н.О., Касько В.В., Куйбіда Р.О., Хавронюк М.І. та ін. Настільна книга професійного судді (кримінальне провадження). Київ, «Арт-Дизайн», 2015. С. 248.
11. Неводнича Л.О. Підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи : проблеми законодавчого врегулювання. С. 114-118
12. Постанова Верховного суду від 12.02.2019 у справі № 159/451/16-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80224144>
13. Постанова Верховного Суду колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 28.03.2024 у справі № 756/8642/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118071581>
14. Постанова Верховного Суду колегією суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 25.05.2021 у справі № 455/156/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97286325>
15. Постанова колегії суддів Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 14 червня 2018 року у справі № 640/16687/16-к. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74777397>
16. Ухвала слідчого судді Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 02.06.2022 у справі № 183/2472/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104595339>